

**TÜRKÇE 6, 7 VE 8. SINIF DERS KİTAPLARININ
GÖRSELLER (İLLÜSTRASYONLAR) AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Serap UZUNER*

Elif AKTA **

Leyla ALBAYRAK***

ÖZ: Bu ara t,rmada Millî E itim Bakanl, ,n,n haz,rlam, oldu u Türkçe 6, 7 ve 8. s,n,f ders kitaplar,nda yer alan görsel (illüstrasyon) ler,n (resim, foto raf, karikatür vb.) Türkçe ö retmenleri taraf,ndan de erlendirilmesi amaçlanm, t,r. Ara t,rman,n örneklemini, Erzurum il merkezinde bulunan rasgele seçilmi 40 ilkö retim okulundan 102 Türkçe ö retmeni olu turmu tur. Uzman yard,m,yla 13 maddelik bir anket haz,rlanm, t,r. Haz,rlanan anket Türkçe ö retmenlerine da ,t,lm, t,r. Ankette kat,l,yorum, k,smen kat,l,yorum, karars,z,m, kat,lm,yorum, hiç kat,lm,yorum ekinde 5di Likert derecelendirme ölçe i kullan,lm, t,r. Ö retmen görü -lerini belirlemede madde baz,nda frekans (n) ve yüzde (%) kullan,lm, t,r. Sonuç olarak 6, 7 ve 8. s,n,f Türkçe ders kitaplar,nda yer alan illüstrasyonlar ö retmenler taraf,ndan iyi düzeyde bulunmu tur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitaplar,, görsel (illüstrasyon) , ö retmen, Türkçe ö retimi

**Evaluation of Illustrations in Turkish Textbooks for Grades 5, 6, 7
and 8**

ABSTRACT: This survey dealt with Turkish teachers' evaluation of the illustrations (pictures, photos, and cartoons) in Turkish textbooks of grades 6, 7, and 8 by prepared the Ministry of National Education. A total of 102 Turkish language teachers working in 40 K-8 schools in Erzurum city center were randomly selected. The questionnaire containing 13 items developed by specialists were distributed to the Turkish language teachers. Each item consisted of 5 responses: agree, partially agree,

* Erzincan Üni. Sa lık Hizmetleri MYO Çocuk Gel. Prog.
Turkce2008@hotmail.com

** Vali Vefik Kitapç,gil .O., elifak82@hotmail.com

*** Gazi .O. albayrakemin1@hotmail.com

undecided, disagree; totally disagree. In other words a simple Likert scale was used in the questionnaire. The rate of frequency and percentage means has been used in evaluating the teachers' opinions. As a result, illustrations in Turkish textbooks for grade 6, 7, and 8 are found to be in fine level by teacher.

Key Words: Turkish textbooks, illustration, teacher, Turkish teaching

1. G R

çinde bulundu umuz bilgi ça ,nda kitap, bireyin do rudan ili ki kurdu u en önemli bilgi ve kültür arac,d,r. Kitap, çocu un geli iminde ve e itiminde önemli rol oynar. E itim-ö retim sürecinde ö retmen ve ö -rencilerin en çok kulland,klar, araçlar,n ba ,nda gelen ders kitaplar,, ö -retimin amaçlar,na ula mas,nda da büyük öneme sahiptir. Ö rencilere kitap sevgisi ve okuma al, kanl, , ancak içerik ve tasar,m aç,s,ndan nite-likli kitaplarla kazand,r,labilir.

Ders kitaplar, çocuklar,n bili sel, duyu sal ve psikomotor becerile-rinin geli mesinde katk,s, en yüksek olan materyallerdendir. İlkö retim okumay, sevme ve iyi okuma al, kanl, , kazanmada ba lang,ç dönemidir. Bu nedenle özellikle ilkö retim ça ,ndaki çocuklar için yaz,lacak ve bas,-lacak olan kitaplar,n niteli ine büyük önem ve özen gösterilmelidir. Çün-kü kaliteli e itim, büyük oranda kaliteli ders kitaplar,yla gerçekle ecektir. (Demirel 2005: 39)

Planl, e itim uygulamalar,nda kullan,lan ders kitaplar,; aç,klay,c,, yönlendirici, tamamlay,c, resim, grafik, ekil gibi ö retim materyallerine yer vererek ö renme-ö retme sürecini daha canl,, ilgi çekici ve aktif hâle getirebilir. (Küçükahmet 2001: 20)

Etkili bir ders kitab, ahin ve Y,ld,r,møa göre *öğörsel zenginlik içermeli, albenisi olmal,, renkli resim ve foto raflarla desteklenmelidir.*ö (ahin-Y,ld,r,m 1999:)

öBelli bir dersin program,nda öngörölen konular,n i lendi i, ö rencilere bilgi, beceri kazand,rmak amac,yla haz,rlanm, temel bir kaynak olan ders kitab,ö (Demirel 2005:160) bilgiyi aktarmada kullan,lan en eski ve önemini yitirmemi bir ö retim arac,d,r. Ayr,ca ders kitaplar,, ö retimde en çok kullan,lan görsel araçlar,n da ba ,nda gelmektedir.

nsanl, ,n varolu undan beri görsellik, ileti imin ba l,ca anahtar, olmu tur. Bilginin h,zla ço ald, , ve tüketildi i ça ,m,zda ise, görselli in önemi daha da artmaktadır. Nitekim pek çok e itimbilimci çocuklar,n ö renmelerinde görsel yolun, etkin ö renme yollar,ndan biri oldu unu belirtirler. Ayr,ca görsel materyallerin yaz,ya oranla daha kal,c, oldu u

ve ilgi çektiği de bilinmektedir. Görsel imajlar, öğrencilerin karmaşık bilgileri ve soyut kavramlar, daha iyi öğrenmelerini sağlar.

Ders kitaplarındaki görsel düzeni oluşturan en önemli elemanlardan biri resimlemelerdir. Resimlemeler, öğrenme-öğretme sürecinin olmazsa olmaz parçalarıdır. Ders kitaplarındaki resimlemeler metni açıklar, tamamlar, ve süsleyici işlevlerde kullanılmaktadır. (Ouzkan 2001: 365)

Resimler, metinlerden daha iyi ve uzun süre hatırlanmaktadır. Bu yüzden resimleri anlatırken zor anlaşılacak konular, anlatırken kullanılmak üzere olacakları niteliklerini anlatırken sözcüklerin yetersiz kaldığı ve onlara açıklık kazandırmak gerektiği durumlarda resim, fotoğraflar ve grafikler kullanmak gereklidir. Sözel bir konunun resim ve fotoğraflarla desteklenmesi dikkati konu üzerinde toplar, gibi, daha somut ve gerçekçi bir şekilde sunulmasını sağlar.

Akyol'un aktardığına göre ikili kodlama modelini geliştiren Paivio, bilginin zihinde hem sözel hem de görsel olarak işlenildiğini belirtir. Ona göre resimler sözel bilgiye göre daha sık anlaşılır, bundan güçlüdür. Bu durum resimsel üstünlük olarak da bilinir. (Akyol 2007: 165-170)

Ders kitaplarındaki görsel düzeni oluşturan öğe olan resimleme (illüstrasyon), Latince *-ustrare* kökünden gelir, anlam, anlatılmak üzere yapmak, bir metnin veya konunun içinde yer alan görsel varlıklara verilen isimdir. Asıl amacı, bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak, aydınlatmaktır. Bir görsel (illüstrasyon) in başarısı, ve başarısızlığı, onun bildiriye iletmesine bağlıdır. (Gikonv 1991: 23)

TDK Türkçe Sözlükte ise illüstrasyon, *ökitap içindeki bir yazıya, açıklayan veya süsleyen resim olarak tanımlanmaktadır.* (TDK 2005: 956)

Kaptan'ın Eczacıbaşı, Sanat Ansiklopedisi'nden yaptığı aktarmaya göre ise resimleme (illüstrasyon), *öyazıl, bir metnin anlamını, genişletmek, ona açıklık getirmek ya da metni daha ilginç kılmak için kullanılan resimdir.* (Demirel 2005: 161)

Ders kitaplarındaki görsel tasarımın genel amacı, öğrenciyi kitaba yakınlaştırmak, kitabın ilgi çekici hâle getirmektir. Ders kitaplarındaki resimlemeler, çocuğun bilgi ve davranış kazanma amacını güder. Resimlemelerdeki görsel kalite ve estetik ne kadar sağlamsa algılama da o kadar iyi olmaktadır. Çocukların estetik duygularının gelişmesinde ve kitap okuma alışkanlıklarının edinmelerinde iyi tasarlanmış kitapların rolü büyüktür.

Ö rencilerin yaratıcılık, düşünme becerilerinin gelişmesi için ders kitaplarında kullanılan görsellere büyük ihtiyaç vardır. Hayal güçlerini etkileyen, estetik becerilerini geliştiren, duygu dünyalarına hitap eden, zeka gelişmelerini etkileyen, dünyaya ve içindeki varlıkların tanımlanmasıyla ilgili görsel (illüstrasyon) lar çocuklar için vazgeçilmezdir.

Ülkemizde ders kitaplarının hazırlanması ve incelenmesine ilişkin esaslar 3 Temmuz 1995 tarih ve 2434 sayılı, Tebliğler Dergisinde Talim Terbiye kurulunca yayımlanan "Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller" başlıklı karar metnine göre belirlenmiştir. Buna göre MEB tarafından belirlenen ders kitaplarına ait nitelikler şunlardır:

Kitaplarda konular, açıklayıcı, resim, grafik, ema, foto raf, plan, harita v.b. öğelere yardımcı, unsurlar bulunur. Bunlar, metnin kolay kavranmasıyla ilgili olacak biçimde uygun yerlere konur ve gerekli açıklamalar yapılır.

Resimlerin yerleştirilmesinde görünümün yanı sıra estetik ve öğreticilik vasfına da önem verilir. Baskılarında açık, net, estetik ve anlaşılır olması sağlanır.

Türkçe dersinin vazgeçilmez araçlarından olan resimlemeler, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğini artıracak materyallerdendir. Öğrencinin dikkatini istenen noktaya toplamak, ön bilgileri hatırlatmak, merak uyandırmak, onların neden-sonuç ilişkilerini, benzerlikleri, farklılıklarını somut olarak görmelerini sağlamak, algılayabilmelerini sağlamak gibi çeşitli amaçlar için kullanılmak üzere; derslere canlılık kazandırmaya ve öğrenciyi aktif olarak öğrenme-öğretme sürecine katmaya da etki eder. Özbay, dil becerilerinin geliştirilmesinde görme duyusunun önemli bir yeri olduğunu ve Türkçe öğretiminin gerek ders gerekse ders dışı faaliyetlerinde öğrencilerin görme duyularına hitap eden materyalleri de kullanmalarını gerektiğini vurgular. (Özbay 2006: 186)

Türkçe dersinde resimlemeler, dinlediğini/okuduğunu anlamaya becerilerini geliştirmeye dönük etkinlikler sırasında, metnin dinlenmesi/okunmasından önce ön bilgilerin hatırlanmasıyla, dikkatin çekilmesi, dinleme/okuma yoluyla varılacak sonucun somutlaştırılması gibi farklı amaçlarla kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi için de görsel imajlardan yararlanılabilir. (Demirel 2005: 59) Türkçe dersinde kullanılan görseller, metnin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması için birer uyarıcı konumundadır.

Yapılan araştırmalar, yaklaşımlar, yöntemler, araçlar, materyaller, ortamlar ve değerlendirme araçları, yazılı ve sözlü iletişim ortamıyla görselliğin büyük ölçüde yer verildiği dikkat çekmektedir. Nitekim görmeye dayalı,

uyar, c, lar, n artmas, yla e itimde kalite yükselmiştir. Bu durumda, derslerde en çok kullanılan araçlardan biri olan ders kitaplarındaki görsellerin, ça da yakla , mlara uygun olarak haz, rlanmas, n, n gereklili i ortaya ç, km, t, r. (K, l, ç- Seven 2004: 123)

Yeni program haz, rlan, rken çoklu zeka teorisinden de yararlan, lm, t, r. Bu teoriye göre ögörsel-uzaysal zekaya sahip insanlar, yer, zaman, renk, çizgi, ekil, biçim ve desen gibi olgulara ve bu olgular aras, ndaki ili kilere kar , a , r, hassas ve duyarlı, d, rlar. Dolay, s, yla, görsel-uzaysal zekas, güçlü olan ki iler, varlı, klar, , olaylar, veya olgular, görselle tirerek ya da resimlerle, çizgilerle ve renklerle çal, arak en iyi ö renirler. (Saban 2005: 9) Bu da ders kitapları, nda yer alacak resimlemelerin nedenli önemli oldu unu gösterir bir özelliktir.

2004 Türkçe ö retim programı, nda ö rencilerin, do rudan aktarılan bilgiyi ezberleyen bireyler olarak de il; bilgiye nas, l ula aca , n, , bunu nas, l yapı, land, racakları, n, ve yeni bilgiler üretmek için nas, l kullanacakları, n, bilen bireyler olarak geli meleri amaçlanm, t, r.

Türkçe ders kitapları, ndaki resimlemeler de bilgiyi yapı, land, rma sürecinde ö rencinin en önemli yardımcı, s, konumundadır. Özellikle metni yorumlay, c, ve aç, klay, c, i le ve sahip resimlemeler, ana fikrin görselle tirilmesini sa lamakla birlikte ö rencinin metne yorumunu da katma, s, n, sa lar.

Ülkemizde de -görsel okuma ve görsel sunuø ö renme alan, olarak ilk kez 2004 Türkçe ö retim programı, nda ele al, nm, t, r. Bu ö renme alan, yaz, l, metinlerin d, , nda kalan ekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili ve sosyal olaylar gibi görselleri anlama ve yorumlamay, kap, sar. (MEB 2005:21) *Ö renciler, dinleme ve okumada oldu u kadar göz, leyerek de bilgiler ve dü ünceler edinirler. Görsellerle zihinsel görüntü, ler olu turmak ve baz, olaylar, zihinde canland, rmak daha kolaydır. Bu nedenle ö rencilere çe itli görsellere bakma, incelenme ve okuma fırsat, verilmesi büyük önem ta , maktadır.* (Güne 2007: 249)

Ders kitapları, ndaki ba arı, l, bir görsel (illüstrasyon) in görevi, metnin içeri ini görselle tirmesidir. llüstrasyonun ilk hedefi bilgilendirmek olmalı, d, r. Dekoratif özellikler ise ikinci planda kalmalı, d, r. En önemlisi resimler çocuklarda yeni ya ant, lar, yeni bilgiler, yeni de erlendirmeler verebilmelidir.

Dilin iletisinden daha s, n, rs, z ve uluslar aras, olan görsel (illüstrasyon) kullan, m, lerø göre kavramaya yardımcı, olma, daha dikkat çekici olmakla birlikte motive etme, soyut ve karma , k kavramlar, daha etkili görselle tirme, yo unla t, r, lm, bilgi içermeleri nedeniyle kolayca yorumlanabilme, daha fazla interaktif e itim ortam, na yönelik materyal

geli tirme potansiyeline sahip olma, hat,rlamay, kolayla t,rma gibi fayda- lar sa lar.(ler 2006: e-dergi)

Ders kitaplar,n,n de erlendirilmesi konusuna genel bir bak, aç,s, içinde bak,ld, nda de erlendirme çal, malar,n,n iki boyut üzerinde yo unla mas, gerekti i söylenebilir. Bu boyutlardan biri kitaplar,n içerik analizi, di eri ise kitaplar,n görsel öğeler aç,s,ndan de erlendirilmesidir. Yap,lan ara t,rmalar incelendi inde ders kitaplar,n,n içeri i ile ilgili de erlendirmelerine çokça rastland, , halde görsel öğeler aç,s,ndan de erlendirilmesi oldukça ihmal edilmi tir. Bu ara t,rmada böyle bir eksikli in görülmesinden hareketle yap,lm, t,r.

1.1. Ara t,rman,n Amac,: Bu ara t,rman,n amac,, 2008-2009 e itim-ö retim y,l,nda kullan,lan MEB taraf,ndan haz,rlanm, 6, 7 ve 8. s,n,f Türkçe ders kitaplar,nda yer alan görsel (illüstrasyon) ler,n (resim, foto raf, karikatür vb.) Türkçe ö retmenleri taraf,ndan de erlendirilmesidir.

1.2. Problem Cümlesi: Yeni Türkçe ö retim program,na göre MEB taraf,ndan haz,rlanan 6, 7 ve 8. s,n,f Türkçe ders kitaplar,nda yer alan görsel (illüstrasyon) leri (resim, foto raf, karikatür vb.) Türkçe ö - retmenleri ne derece yeterli bulmaktad,r?

1.3. Say,lt,lar

1. Ara t,rmaya kat,lan Türkçe ö retmenleri veri toplama arac,ndaki sorular, objektif ve içtenlikle cevaplam, lard,r.

2. Kaynaklardan elde edilen bilgilerin geçerli ve güvenilir oldu u kabul edilmi tir.

1.4. S,n,rl,klar

1. Ara t,rma, 2008-2009 e itim-ö retim y,l,nda ilkö retim okulla- r,nda okutulan MEB taraf,ndan haz,rlanm, 6, 7 ve 8. s,n,f Türkçe ders kitaplar, ile s,n,rl,d,r.

2. Ara t,rma, 200862009 ö retim y,l,nda Erzurum il merkezinde bulunan ilkö retim okullar,ndan rastgele seçilen 102 Türkçe ö retmeni ile s,n,rl,d,r.

2. YÖNTEM

2.1. Ara t,rman,n Yöntemi: Bu ara t,rmada, survey yöntemi kul- lan,lm, t,r.

2.2. Ara t,rman,n Evreni: Erzurum ilinde bulunan ilkö retim okullar,nda görevli Türkçe ö retmenleridir.

2.3. Ara t,rman,n Örneklemi: Bu ara t,rman,n örneğini, Erzurum il merkezinde bulunan rastgele seçilen 40 ilkö retim okulundan 102 Türkçe ö retmeni olu turmu tur.

2.4. Verilerin Toplanması,: Bu ara t,rmada veri toplama arac, olarak anket kullan,lm, t,r. Anketin haz,rlanması, a amas,nda ilk önce problemin do ru bir biçimde belirlenebilmesi, detaylar,yla ortaya konulabilmesi ve kuramsal yap,n,n olu turulabilmesi için kaynak taraması, yapılm, , benzer çal, malar incelenmiştir. Uzman yard,m,yla anket sorular,na son ekli verilmiştir. Ankette Kat,l,yorum, K,smen Kat,l,yorum, Karars,-z,m, Kat,lm,yorum, Hiç Kat,lm,yorum eklinde 5đi likert tipi derecelendirme kullan,lm, t,r. Anketin güvenilirli ini belirlemek için örnekleme d,- ,nda kalan 50 Türkçe ö retmenine ön uygulama yapılm, t,r. Uygulanan bu ölçe in alfa güvenilirlik katsay,s, 0.89 olarak bulunmu tur.

Çal, man,n örneğini olu turan 102 Türkçe ö retmeninden, bu y,l dersine girdikleri s,n,flara göre anketleri doldurmaları, istenmiştir. Toplam da 6. s,n,flara ait 54, 7. s,n,flara ait 57, 8. s,n,flara ait 53 anket doldurulmu tur.

2.5. Verilerin Analizi: Elde edilen veriler SPSS 10.0 paket program, kullan,larak analiz edilmiştir. Ö retmen görü lerini belirlemede madde baz,nda frekans (n) ve yüzde (%) kullan,lm, t,r.

3. BULGULAR ve YORUM

De erlendirilen Özellikler	Tamamen Kat,l,yorum		Kat,l,yorum		Karars,z,m		Kat,l m,yorum		Hiç Kat,l m,yorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Ders kitab,nda yer alan resimlemeler s,n,f düzeyine uygundur.	22	40,74	27	50	4	7,40	1	1,85	-	-
2.Resimlemeler bulundu u metnin içeri ine uygundur.	22	40,74	28	51,85	3	5,55	1	1,85	-	-
3. Ders kitab,nda yer alan resimlemeler konunun daha iyi anlaş, lmas,na katkı,da bulunmaktadı,r.	24	44,44	24	44,44	5	9,25	1	1,85	-	-
4. Resimlemeler öğrencilerin ilgisini çekecek ve onları, derse güdüleyecek düzeydedir.	18	33,33	24	44,44	8	14,81	4	7,40	-	-
5. Resimlemeler öğrencilerin yarat,c, düşünme güçlerini geli tirmeye yöneliktir.	11	20,37	19	35,18	13	24,07	10	18,51	1	1,85
6. Öğrencileri yanı, bilgilendirecek ve olumsuz örnek olacak	38	70,37	14	25,92	-	-	2	3,70	-	-

resimlemelere yer verilmediği tir.										
7. Resimlemeler öğrencilerde metni okumaya yönelik istek uyandırmaktadır.	16	29,62	25	46,29	11	20,37	2	3,70		
8. Ders kitabında resim, karikatür ve foto raf gibi diğer resimlemelere yer verilmiştir.	20	37,03	25	46,29	7	12,96	2	3,70		
9. Resimlemelerde özellikle vurgulanması istenen elemanlara dikkat çekilmiştir.	13	24,07	30	55,55	7	12,96	4	7,40	-	-
10. Resimlemelerde kolay anlaşılabilirlik ilkesine uyulmuştur.	15	27,77	33	61,11	5	9,25	1	1,85	-	-
11. Resimlemelerde belirli bir bütünlük ve görsel devamlılık mevcuttur.	19	35,18	26	48,14	6	11,11	3	5,55	-	-
12. Resimlemelerde karışık, iki sayfanın birlikte düzenlenmesine (karışık, iki sayfanın tek bir kompozisyon olarak düzenlenmesine) dikkat edilmiştir.	22	40,74	25	46,29	6	11,11	1	1,85	-	-
13. Resimlemeler öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	9	16,6	20	37,03	16	29,62	7	12,96	2	3,7

Çizelge 1. Öğretmenlerin 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının İllüstrasyonları ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

MEB tarafından hazırlanan ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabının görsel (illüstrasyon)ları ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde 13 maddenin 11'ine (1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) katılıyorum şeklinde cevap veren öğretmenlerin oranının fazla olduğu görülmektedir. Öğretmenler 3. maddeye (*Ders kitabında yer alan resimlemeler konunun daha iyi anlaşılması, katkıda bulunmaktadır*) tamamen katılıyorum ve katılıyorum cevapları, eğer oranda vermişlerdir. %70,37 gibi büyük bir oranla sadece 6. maddeye (*Öğrencileri yanlış bilgilendirecek ve olumsuz örnek olacak resimlemelere yer verilmemiştir.*) tamamen katılıyorum cevabının verilmiş olması, dikkat çekicidir. 5 (*Resimlemeler öğrencilerin yaratıcılığını güçlerini geliştirmeye yöneliktir.*) ve 13. (*Resimlemeler öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.*) maddelere her ne kadar olumlu görüş bildirilmiş olsa da *kararsız* cevaplarının oranının fazla olduğu da önemli bir bulgudur. Ayrıca bu iki maddenin dışında hiç katılıyorum şeklinde görüş bildirilmemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin 6. sınıfl Türkçe ders kitaplarındaki görsel (illüstrasyon) larla ilgili genel olarak olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

Değerlendirilen Özellikler	Tamamen Katılıyorum		Katkı, yorum		Kararsızım		Katkı, yorum		Hiç Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Ders kitabında yer alan resimler sınıfl düzeyine uygundur.	24	42,10	27	47,36	3	5,26	3	5,26	-	-
2. Resimler bulunduğu metnin içeriğine uygundur.	21	36,84	32	56,14	2	3,50	2	3,50	-	-
3. Ders kitabında yer alan resimler konunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.	22	38,59	26	45,61	7	12,28	1	1,75	1	1,75
4. Resimler öğrencilerin ilgisini çekecek ve onların derse odaklanmalarını sağlayacaktır.	13	22,80	31	54,38	10	17,54	2	3,50	1	1,75
5. Resimler öğrencilerin yaratıcılığını güçlendirmeye yöneliktir.	12	21,05	24	42,10	15	26,31	5	8,77	1	1,75
6. Öğrencileri yanlış bilgilendirecek ve olumsuz örnek olacak resimlere yer verilmemiştir.	33	57,89	20	35,08	1	1,75	3	5,26	-	-
7. Resimler öğrencilerde metni okumaya yönelik istek uyandırmaktadır.	14	24,56	26	45,61	13	22,80	3	5,26	1	1,75
8. Ders kitabında resim, karikatür ve fotoğraflar gibi diğer resimlere yer verilmiştir.	18	31,57	28	49,12	8	14,03	2	3,50	1	1,75
9. Resimlerde özellikle vurgulanması istenen elemanlara dikkat çekilmiştir.	14	24,56	28	49,12	10	17,54	5	8,77	-	-
10. Resimlerde yalın, net ve kolay anlaşılabilirlik ilkesine uyulmuştur.	14	24,56	32	56,14	10	17,54	1	1,75	-	-
11. Resimlerde belirli bir bütünlük ve görsel devamlılık mevcuttur.	16	28,07	32	56,14	6	10,52	3	5,26	-	-
12. Resimlerde karışık, iki sayfanın birlikte düzenlenmesine (karışık, iki sayfanın tek bir kompozisyon olarak düzenlenmesine) dikkat edilmiştir.	20	35,08	31	54,38	4	7,01	2	3,50	-	-
13. Resimler öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	9	15,78	24	42,10	19	33,33	3	5,26	2	3,50

Çizelge 2. Ö retmenlerin 7. S,n,f Türkçe Ders Kitab,n,n İllüstrasyonlar, ile İlgili Görü lerine İlişkin Bulgular

7. s,n,f ders kitab,yla ilgili ö retmen görüşlerini içeren yukarıdaki tablo incelendi inde ise ö retmenler, 13 maddenin 12'sine (1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) kat,l,yorum cevap,n, vermişlerdir. Sadece 6. maddede (*Ö rencileri yanı, bilgilendirecek ve olumsuz örnek olacak resimlemelere yer verilmemi tir.*) % 57, 89 oran,nda tamamen kat,l,yorum görüşü bildirilmiştir. Karars,z,m görüşü 13. maddede (*Resimlemeler ö rencilere estetik zevk kazandı,r,maktadır.*)%33, 33 oran,yla dikkat çekmektedir.

Bu bulgulara göre ankete katılan ö retmenlerin 7. s,n,f ders kitab,nda yer alan görsel (illüstrasyon) ler hakkında olumlu bir dü ünceye sahip oldukları, görülmektedir.

De erlendirilen Özellikler	Tamamen Kat,l,yorum		Kat,l,yorum		Karars,z,m		Kat,l m,yorum		Hiç Kat,l m,yorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Ders kitab,nda yer alan resimler s,n,f düzeyine uygundur.	22	41,05	25	47,16	5	9,43	1	1,88	-	-
2.Resimler metnin içeri ine uygundur.	15	28,03	33	62,26	3	5,66	2	3,77	-	-
3. Ders kitab,nda yer alan resimler konunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.	16	30,18	27	50,94	9	16,98	1	1,88	-	-
4. Resimler öğrencilerin ilgisini çekecek ve onları, derse güdüleyecek düzeydedir.	13	24,52	22	41,05	13	24,52	5	9,43	-	-
5. Resimler öğrencilerin yaratıcı, düşünme güçlerini geli tirmeye yöneliktir.	10	18,89	23	43,39	11	20,75	9	16,98	-	-
6. Öğrencileri yanı, bilgilendirecek ve olumsuz örnek olacak resimlere yer verilmemi tir.	28	52,83	18	33,96	5	9,43	2	3,77	-	-
7. Resimler öğrencilerde metni okumaya yönelik istek uyandı,r,maktadır.	13	24,52	25	47,16	9	16,98	6	11,32	-	-
8.Ders kitab,nda resim, karikatür ve foto raf gibi de ğer resimlere yer verilmiştir.	7	32,07	29	54,71	3	5,66	4	7,54	-	-
9. Resimlerde özellikle vurgulanmak istenen	12	22,64	30	56,60	9	16,98	2	3,77	-	-

elemanlara dikkat çekilmi tir.										
10. Resimlemelerde yal, n, l, k ve kolay anla, - labilirlik ilkesine uyulmu tur.	15	28,30	30	56,60	8	15,09	-	-	-	-
11. Resimlemelerde belirli bir bütünlük ve görsel devaml, l, k mevcuttur.	13	24,52	31	58,49	7	13,20	2	3,77	-	-
12. Resimlemelerde kar, - l, kl, iki sayfan, n birlikte düzenlenmesine (kar, l, kl, iki sayfan, n tek bir kompozisyon olarak dü ünülmesine) dikkat edilmi tir.	14	26,41	30	56,60	7	13,20	2	3,77	-	-
13. Resimlemeler ö rencilere estetik zevk kazand, r, maktadır.	11	20,75	21	39,62	14	26,41	5	9,43	1	1,88

Çizelge 3. Ö retmenlerin 8. S, n, f Türkçe Ders Kitab, n, n İllüstrasyonlar, ile İlgili Görü lerine İlişkin Bulgular

8. s, n, f Türkçe ders kitab, yla ilgili ö retmen görüşleri incelendiğinde 13 maddenin 11'ine (1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) *kat, l, yorum* ekinde cevap verildi i görülmektedir. 4. maddeye (*Resimlemeler ö rencilerin ilgisini çekecek ve onlar, derse güdüleyecek düzeydedir.*) *tamamen kat, l, yorum* ile *karars, z, m* cevaplar, n, n e it oranda verilmesi dikkat çekicidir. 5. maddeye (*Resimlemeler ö rencilerin yarat, c, dü ünme güçlerini geli tirmeye yöneliktir.*) %20, 75 oran, yla en çok *karars, z, m* cevap, verilmi tir. Ancak %18, 89 oran, yla *tamamen kat, l, yorum* ve %16, 98 oran, yla *kat, l, m, yorum* cevaplar, n, n yak, nl, , da dikkat çekicidir. Ayr, ca di erlerine k, yasl 13. maddede (*Resimlemeler ö rencilere estetik zevk kazand, r, maktadır.*) %26, 41 oran, yla *karars, z, m* cevap, daha fazla verilmi tir. *Hiç kat, l, m, yorum* cevap, da sadece bu maddede verilmi tir.

4. SONUÇ ve ÖNER LER: E itimde resimlemenin önemli bir yeri bulunmaktad, r. Resimlemeler konunun daha iyi ö renilmesini ve ö renilenlerin daha kal, c, olmas, n, sa lamaktad, r. Yap, lan birçok ara - t, rma, yaz, dan ziyade resim ve ekillerin daha çok hat, rland, , n, göstermektedir. Bu nedenle ders kitaplar, haz, rlan, rken görsellerin seçimi dikkatli bir ekilde yap, lmal, d, r. *Seçilen resimler nitelikli, konu ile ilgili, do al, aç, k ve anla , l, r olmal, d, r. Resimler çok ayr, nt, l, olmamal, gerçe i yans, tmal, d, r.* (Güne , 2007; 253)

Bu gerçekler do rultusunda yap, lan ara t, rman, n sonucunda 6, 7 ve 8. s, n, f Türkçe ders kitaplar, ndaki görsel (illüstrasyon) lerle ilgili 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13. maddeler tüm s, n, f düzeylerinde olumlu olarak de erlendirilmi tir.

Ancak *Resimlemeler* öğrencilerin yaratıcılık güçlerini geliştirmeye yöneliktir. Örnekteki 5. maddeye ilişkin olarak öğretmenler, 8. sınıflar ders kitaplarındaki resimlerin aksine, 6 ve 7. sınıflarda kararlı görüşünü bildirmişlerdir. Ayrıca aynı madde 6 ve 7. sınıflarda diğer maddelere oranla en az olumlu görüş içermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgularda *katılım* ve *hiç katılım* görüşlerinin oranları, n, n çok az olması, dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin, MEB tarafından basılan, 2008-2009 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarına da katılım, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki resimlemeleri genel anlamda olumlu olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

1. Türkçe ders kitaplarındaki resimlemelerin öğrencilerin yaratıcılık güçlerini geliştirmede çok yeterli olmadığı, tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ders kitaplarındaki resimlemeler yeni programda yer alan temel becerilerden biri olan yaratıcılık geliştirmeye yönelik olmalıdır.

2. Araştırma yalnızca MEB tarafından yayımlanan kitaplarla sınırlıdır. Özel yayınevlerinin hazırladığı ders kitapları, da kapsayan bir araştırma yapılmalıdır.

3. Bu araştırma yalnızca Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine yer vermektedir. Yeni bir çalışmayla ders kitapları kullanan öğrencilerin de görüşleri alınabilir.

4. Görselin önem kazandığı yeni program doğrultusunda hazırlanan diğer ders kitapları da görsel (illüstrasyon) ler açısından değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKYOL, Hayati (2007), *Görsel Okuma ve Sunu*, *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, (Ed.:Ahmet Korkmaz, Hayati Akyol), PegemA Yayıncılık, Ankara.
- ATMACA, A. Ertok (2006), *İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme*, *MEB Dergisi*, S. 171, Ankara.
- DEMREL, Özcan-KIROLU, Kasım (2005), *Konu Alan, Ders Kitabı İnceleme*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- GIKONV, Jacqueline, (1991), *Graphic Illustration in Black and White*, Design Press, Newyork.
- GÜNE, Firdevs (2007), *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel Yayıncılık, Ankara.

- LER, Ahmet (2003), *Öğretmenlerin Ders Kitaplarında İllüstrasyon ve Renk Kullanımları*, Ankara, PegemA Yayınları, Ankara. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/157/isler.htm>.
- KILIÇ, Abdurrahman-SEVEN, Serdal (2004), *Konu Alan, Ders Kitabı İnceleme*, PegemA Yayınları, Ankara.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (2001), *Konu Alan, Ders Kitabı İnceleme*, Nobel Yayınları, Ankara.
- MEB (1995), *Tebliğler Dergisi*, S. 2434, MEB Yayınları, Ankara.
- MEB (2005), *İlköğretim Türkçe Dersi Programı ve Kuralları (1-5)*, Ankara.
- ÖZKAN, Ferhan (2001), *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayınları, Ankara.
- ÖZBAY, Murat (2006), *Özel Öğretim Yöntemleri I*, Öncü Kitap Yayınları, Ankara.
- SABAN, Ahmet (2005), *Çoklu Zeka Teorisi ve Etkinlikler*, Nobel Yayınları, Ankara.
- AHİNGER, T. Y.-YILDIRIM, S. (1999), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Anı Yayınları, Ankara.
- TDK (2005), *Türkçe Sözlük*, TDK, 10. Baskı, Ankara.